

JENS HENRIK
JENSEN

OXEN

GLADIAATTORI

»*Gladiaattori* on
hermojaraastava dekkari.»

– **KRIMIORMEN.DK**

Suomentanut Anna Skogster

WSOY

Jens Henrik
Jensen
GLADIAATTORI

SUOMENTANUT ANNA SKOGSTER

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

OXEN-SARJASSA AIEMMIN ILMESTYNEET:

Hirtetyt koirat

Pimeän miehet

Jäätyneet liekit

Ihmiselle susi

Tanskankielinen alkuteos
Gladiator

© Jens Henrik Jensen og JP/Politikens Hus A/S København 2021
in agreement with Politiken Literary Agency

Suomenkielinen laitos © Anna Skogster ja WSOY 2023
Werner Söderström Osakeyhtiö

ISBN 978-951-0-49414-1

PAINETTU EU:SSA

Gladiaattori (latinan sanasta *gladius*, miekka) oli Rooman valtakunnan aikainen ammattisoturi, joka otteli taistelunäytöksissä muita gladiaattoreita, villieläimiä ja orjia vastaan. Gladiaattoritaisteluja käytiin niiden viihdearvon vuoksi, ja häviöjä menetti usein henkensä.

Otteluita järjestettiin suurilla areenoilla koko Rooman valtakunnan alueella, muun muassa Colosseumilla.

Alun perin gladiaattorit olivat rikollisia tai orjia, joita välittäjät ostivat taistelemaan hengestään. Gladiaattori ei voinut vaikuttaa omaan kohtaloonsa.

Rooman gladiaattoreista muistetaan parhaiten Spartacus, joka johti vuonna 73 eaa. orjakapinaa, jonka kenraali Crassus lopulta kukisti.

Lähde: Wikipedia

ENSIMMÄINEN OSA

MAAILMA

1. LUKU

HÄNEN PIKKUINEN UNIVERSUMINSA oli pyöreä ja aivan yhtä kauhea kuin suuri maailmakin. Näkymä oli samaan aikaan sekä tarkasti rajattu että rajoittamaton. Hän pystyi panoroimaan ja zoomaamaan. Vetämään elotonta ja elollista lähemmäksi tai työntämään kauemmaksi. Sysäämään ihmisiä elämän reunan yli ja päättämään heidän päivänsä.

Pieni universumi tuli todeksi nykyhetken ympyränmuotoisena poikkileikkauksena, jonka suurennoksen tarjosi Schmidt & Benderin kiikaritähäimen korkealaatuinen linssi, valmistettu Saksan optiikka-teollisuuden sydämessä Wetzlarissa, josta lähtöisin ovat myös sellaiset kuuluisat nimet kuin Leica ja Zeiss. Hän vannoi kuitenkin S&B:n nimeen.

Tuntui kuin hän olisi viettänyt puolet elämästään tässä todellisuuden erityisessä ulottuvuudessa. Hän hallitsi universumiaan sillä ylivaltiaan mandaatilla, jonka hänen suomalaisen Tikka T3 CTR -kiväärinsä 601 millimetrin piippu hänelle soi.

Hän hallitsi elämää. Ja kuolemaa.

Oikea silmä aina valppaana – ja vasen valmiudessa.

Hän korjasi hieman naamioverkkoa yllään ja tarkensi sitten uudelleen neljään mieheen, jotka jatkoivat kävelyään – mutta eivät kyenneet irrottautumaan siitä tähtäimen pienen pienten pisteiden hienosta ristikosta, joka oli kuin synnynnäinen kerros hänen verkkokalvoaan.

Juuri nyt nämä rivissä marssivat tummat siluetit sotilasvarusteissaan olivat ylittämässä viimeistä lumen täplittämän routaisen maan pätkää ennen kuin häviäisivät metsän suojiin.

Etäisyys oli noin 300 metriä.

Ensimmäisenä kulkeva oli miehistä pisin, energinen ja selvästi vetreä liikkeissään. Heti tämän takana kulki pieni, lihava mies ja kolmantena leveäharteinen, vanterra mies. Perää piti hontelo kaveri, jolla oli musta lippalakki.

Nyt lihava mies sanoi – tai pikemminkin huusi – jotakin kohdistuen kaikesta päätellen sanansa kärjessä kulkevalle ryhmänjohtajalle ja hieroi samaan aikaan vatsaansa leveästi hymyillen.

Päätös oli tehty jo ajat sitten.

Ennen kuin päivä tulisi päätökseensä, nämä neljä miestä lakkasivat olemasta.

2. LUKU

OXEN NAUTISKELI HILJAISUUDESTA ja pienen ryhmän askelten äänistä pakkasen kovettamalla maalla, kun hänen selkensä takaa kajahti kysymys. Selän takaa kuului enemmän puuscutusta kuin mihin hän oli tottunut, mutta matka kuitenkin eteni. Ainoa suunta oli eteenpäin.

– Hei Oxen, eikö me jo kohta saada jotain murkinaa? Voisin syödä vaikka kokonaisen... härän!

Letkautus sai miehet remahtamaan nauruun. Oxen hymyili, mutta vastasi sitten naama vakavana.

– Iisisti, Skram. Ruoan hankintaan ryhdytään vasta, kun ollaan perillä laavulla. Lasken sen varaan, että virittelet pari ansaa ja hankit meille särvintä, jäniksen – tai vaikkapa oravan.

– Oravan? Käytköhän nyt ihan täysillä, pomo? Mulla on eväänä paahtopaistia, remouladea ja paahdettua sipulia ja lisäksi vielä pari kyljystä ja punakaalia, isokokoinen Skram hekotteli.

Heidän pieni ryhmänsä olisi ensisilmäykseltä voinut näyttää komennuksella olevalta sotilasjoukolta, mutta miehet olivat mitä suurimmassa määrin siviilejä, ja matkan tarkoitus oli vain ja ainoastaan sosiaalinen.

Häntä oli hyvántahtoisesti neuvottu käyttämään ryhmässä pelkkiä etunimiä nimenomaan siviilipuolen ja yhdenvertaisuuden painottamiseksi. Sitä neuvoa hän ei noudattanut. Nämä miehet olivat olleet tehtävissä, joissa vain sukunimi oli käyttökelpoinen, eikä hän itse tottuisi missään olosuhteissa kutsumaan itselleen vieraita ihmisiä etunimellä.

Heppouden vuoksi – vai tuliko se selkärangasta? – hän oli nimennyt miehet tehtävien mukaan huomioidessaan miesten toimintatapoja

ja tarkkaillessaan heitä salaa. Hänelle miehet olivat se pieni yksikkö, johon hän luotti eniten. He olivat jääkäripartio. Hän itse oli partion johtaja. Lisäksi ryhmään kuului tiedustelija, viestimies, räjäyttävä sekä lääkintämies paikkailutarvikkeineen.

Vaikka hän ei halunnut käyttää miehistä etunimiä, hän tiesi silti, että remouladea repussaan kantava nälkäinen Skram oli nimeltään Peter ja oli saanut myös kuulla, miksi Peter oli saanut liioitellun pehmeän d-kirjaimen nimeensä ja muuttunut Pederiksi – kaikesta päätellen mies käsitteli ampuma-aseita kömpelösti. Konsonantti-muutoksen myötä mies oli samanniminen kuin tanskalainen fregatti, joka vuonna 1982 ampui itsensä suoraan koko maailman otsikoihin Harpoon-ohjuksen vahinkolaukauksella, joka tuhosi kokonaisen kesämökkialueen Sjællands Odden niemellä Lumsåsin kylässä – ihmishuhreilta vältyttiin vain siksi, että haveri tapahtui kesämökkikauden ulkopuolella.

Peder Skram -fregatti seilasi siten suoraan tanskan kieleen ja rikas-tutti kieltä ilmauksella »hupsis-ohjus», jota alettiin käyttää tahattomista, hivenen koomisista kömmähdyksistä.

Muutoin kaikki oli jo sanottu pulskasta ruoan ystävistä Peter/Peder Skramista. Siksi hän tyytyi lyhyeen vastaukseen:

– Okei, eväät riittävät vain lounaaksi. Skram, sinut on täten nimetty illallisvastaavaksi.

Oxenin takana kulkeva jono nauraa hörähti uudelleen.

– Oxen, miten pitkä matka meillä on lähimpään ruokakauppaan? Huolestuttaa, että Skram on nimetty pääkokiksi.

Kysymys tuli takimmaisena kulkevalta räjäyttäjältä.

– Mihin kauppaan? Eihän täällä ole kauppa mailla halmeilla. Luonto on meidän hovihankkijamme. Jos Skram mokaa aivan täysin, saamme järsiä kaarnaa, hän vastasi.

Räjäyttävä tuhahti:

– Järsiä kaarnaa? No nyt alkaa kuulostaa jo aika paksulta... Ketkä äänestävät sen puolesta, että syrjäytetään Oxen mentorina ja retkenjohtajana ja painutaan helvetin äkkiä lähimpään kapakkaan?

Hänkö mentori?

Hän makusteli sanaa, joka ei oikein tuntunut sopivan suuhun. Vai että mentori... Vaikka hänen oli ollut alusta alkaen vaikea nähdä it-

seään sellaisessa roolissa, sitä hän nyt kuitenkin oli – mentori.

Nurkkaan ahdistettuna hän oli lopulta myöntynyt osallistumaan niin sanottuun mentoriohjelmaan, jonka kohderyhmänä oli sotaveteraanit. Ihmiset, jotka tarvitsivat apua. Ihmiset, joilla syystä tai toisesta oli vaikeuksia löytää oma paikkansa järjestäytyneessä yhteiskunnassa, jossa identiteetti kytkeytyi pitkälti työhön, jota kenelläkään heistä ei ollut.

Sellaiset ihmiset kuin hän itse.

Vain sillä erotuksella, että hän oli kuulunut ylimpään eliittiin, joukkoon, jonka tunnusmerkkinä toimivat viininpunaiset baretit ja erittäin vaikeasti saavutettava olkamerkki, jossa luki »jääkäri».

Hänen takanaan jonossa kulkevat miehet, hänen aktorinsa, olivat kaikki olleet suhteellisen tavallisia työsopimuslaisia armeijassa. Nyt he olivat lähinnä jämiä.

Hän oli välittömästi aistinut miesten kunnioituksen. Heidän ensimmäisessä tapaamisessaan Svanemøllenin kasarmilla hän oli esitellyt itsensä kertomalla nimen, iän ja jääkäri numeron – eikä mitään muuta. Kaikki muu oli turhaa.

Miehet tunsivat hänen menneisyytensä ja ulkomaankomennuksensa. He tiesivät taustat hänen arvomerkkiensä takana ja saattoivat kuvitella yksityiskohtaisesti tapahtumaketjun, joka oli johtanut kuningaskunnan ainoan urhoollisuusristin myöntämiseen. He olivat myös seuranneet mediasta, mitä hän oli joutunut kokemaan viimeisten vuosien aikana ja miten koko maailma, mukaan lukien Tanskan poliisi, oli muutama vuosi sitten jahdannut häntä epäiltynä murhasta, johon hän oli syytön.

Jos hän sanoisi »suojaautukaa», hänen veteraaninsa heittäytyisivät välittömästi vatsalleen.

Jos hän sanoisi »haukkukaa», miehet alkaisivat räksyttää.

– Kaarnaa? Oikeastiko? Minkälaista kaarnaa, Oxen?

Räjäyttäjä alkoi kuulostaa uteliaalta, kun ajatus oli ehtinyt muhia.

– Koivun kaarnaa, esimerkiksi. Siitä voi tehdä koivuspagettia – tai koivunuudelikeittoa, vaikkapa. Tosin vain pehmeästä sisäpuolesta. Uloin tuohi on täynnä parkkihappoa ja se voi tuhota vatsan. Kaarna leikataan ohuiksi siivuiksi, joita keitetään 15–20 minuuttia. Suurin osa ravintoaineista liukenee veteen, joten myös keitinvesi on syytä kauhoa

suuhun. Eniten hiilihydraatteja on tarjolla keväällä, juuri ennen kuin lehdet puhkeavat. Luontoa voi ahmia loputtomasti, jos tilanne niin vaatii...

– Oletko itse maistanut, Oxen? räjäyttäjät jatkoivat.

– Olen.

– Miltä maistui?

– Ihan helvetin pahalta.

– Skram, mulle al dentenä, muuten en pysty, jylähti lääkintämies, ryhmän nestori.

– Onhan meillä ketsuppia? Siltä varalta, että tarjolla on oravaa...

Tiedustelija virnuili. Hän avasi suunsa harvoin, eikä häneltä juuri irronnut hymyäkään. Tiedustelijalla oli tosin ollut niukanlaisesti ilon aiheita viime vuosina. Hän oli ollut Afganistanissa ja nähnyt parhaan ystävänsä räjähtävän palasiksi kivipolulle piilotetun pommin voimasta. Se oli ollut hänelle liikaa. Aivan liikaa.

– Kuinka kauan on vielä? lääkintämies huhui.

Tienvarsipommit ja muu itsekyhätty tappava paska, joita myös improvisoiduiksi räjähteiksi kutsuttiin, kylvivät pahimmillaan tuhoa laajalle.

Hänen tehtävänsä kaikessa yksinkertaisuudessaan oli auttaa miehet takaisin jaloilleen. Kaikkein mieluiten saada heidät ottamaan ensimmäiset tunnustelevat askeleensa työmarkkinoille. Hänen tehtävänsä oli toimia roolimallina, inspiroida ja jakaa kokemuksiaan ja osaamistaan.

Kuvaus ei ollut hänen laatimansa. Hän ei muistanut koskaan kuvitelleensa, että hänellä olisi mitään annettavaa muille. Ei varsinkaan avioeron ja omien harha-askeleidensa jälkeen. Ei, kuvaus oli Kööpenhaminan veteraanikeskuksen johtajan Leif Husumin käsialaa.

Husum, joka oli ollut hänen hyvä työtoverinsa aina Balkanin ajoilta lähtien, oli päätenyt everstiksi ja toimittuaan muutaman vuoden Ringstedin kasarmin keskushallinnossa oli nyt siirtynyt Svanemøllenin kasarmin johtajaksi Kööpenhaminaan – vielä muutaman hassun vuoden ennen eläkeikää.

Husum oli syyttänyt piippunsa Svanemøllenin kasarmin toimistolla, kaatanut hänelle kupin kahvia, katsonut häntä syvälle silmiin ja rauhallisen tyyneen tapanensa esittänyt asiansa, haasteensa.

Hänestäkö mentori? Roolimalli?

Oxen kuuli itsensä vastaavan jämptisti: »Ei kiitos».

»Miksi ei?»

»Miten voisoin näyttää tietä muille, kun...»

Oxenin etsiessä oikeita sanoja eversti täydensi lauseen hänen puolestaan:

»... kun et itsekään löydä sitä?»

»Aivan.»

»Juuri siksi, Oxen... juuri siksi.»

Veteraanikeskuksen johtaja oli kylvänyt pienen filosofisen siemensä hyväntuoksuudessa tupakansavussa. Tapaamisen loppuajan he olivat käyttäneet muistelemalla vanhoja hyviä aikoja, jotka tuntuivat vain paranevan, kun niitä tarkasteli etäältä.

Svanemøllenin kasarmilla käytyä juttutuokiota seuranneina päivinä hän pysyi kannassaan. Hän ei ollut se kunniamerkein pyntätty supersankari, joka pysäytti liikenteen, jotta pienet linnunpoikaset pääsisivät turvallisesti tien yli.

Hän oli täysin soveltumaton. Ja täysin taipumaton... Oli ainakin siihen saakka, kunnes hänellä oli seuraava tapaaminen Leylan kanssa.

Leylalla oli merkillinen taito. Leyla sai hänet horjumaan. Sanoiltaan. Täynnä luottamusta. Täynnä järkeä. Aivan kuten ohut tanko pystyi kannattelemaan suurta painoa.

Leyla Damjanović toimi psykologina veteraanikeskuksen kahdeksassa toimipisteessä eri puolilla maata. Oxen oli sopinut Leylan kanssa »pitkäkestoisesta terapiajaksosta». Heillä oli toistaiseksi voimassa oleva sopimus, kuten oli tapana sanoa. Loppupäivämäärää ei siis ollut.

Lisäksi Leyla Damjanović oli bosnialaista syntyperää. Hän oli saapunut nuorena Tanskaan perheensä kanssa Balkanin muslimipakolaisten virran mukana.

Leyla oli...

– Haloo, Oxen, kuulo päälle!

Räjäyttäjä meuhkasi hänen takanaan.

Oxen kääntyi.

– Mitä tarkoitat?

– Sitä, mitä sinulta juuri kysyttiin. Kuinka kauan aikaa vielä?

Hän oli ollut ajatuksissaan aivan muualla. Oliko joku muka kysynyt jotakin?

– Toivon, että meillä kaikilla on vielä jonkin verran aikaa jäljellä. Jos tarkoitat leiriytymispaikkaa, niin vastaus on vajaa tunti.

Miehet jatkoivat kävelemistään poikki routaisen maan, jonka pinnalta tuuli oli puhaltanut lähes kaiken lumen pois, ja ruoho rapsahdelti heidän painavien saappaidensa alla.

Vielä tällä hetkelläkin Oxen epäili, oliko hän oikea mies tehtävään. Hän tiesi vain, että tekisi kaiken voitavansa tuupatakseen näitä miehiä oikeaan suuntaan.

Sen hän oli luvannut itselleen. Ja Leylalle.

He suuntasivat kohti metsänreunaa suoraan eteenpäin, metsän varjoissa näkyi vielä lumikinoksia. Metsikön toisella puolella maisema avautuisi jälleen.

Ilmaa oli kylmä hengittää. Hän oli erottavinaan Leylan tuoksun. Vain nopeana häivähdyksenä. Leyla käytti aina samaa hajuvettä, raskasta ja mausteista – mutta samaan aikaan kuitenkin kevyttä ja häilyvää. Siltä se kai tuntui. Sekä lähellä. Että kaukana. Jollei...

– Mennäänkö me metsän läpi, pomo? viestimies Skram kysyi.

– Kyllä. Suorinta reittiä, hän vastasi. – Toisella puolella on laakso. Laavupaikka on siellä.

3. LUKU

TAIDEPAUSSI ENTEILI MAHTIPONTISIA päätössanoja, joiden Aalborgin kongressi- ja kulttuurikeskuksen Eurooppa-salin yli 600 kuulijan yleisö aisti olevan tulossa.

Sosiaaliministeri Lis Laugesen osasi asiansa. Hän ei ollut kertaa-kaan kompastunut sanoihinsa tai ilmaissut minkäänlaista epäröintiä.

Hän oli kantanut ministerin salkkua vasta seitsemän kuukautta, mutta oli saanut jo paljon kiitosta, sillä Odensen kunnan entisenä sosiaalijohtajana hän oli osoittanut sellaista osaamista ja ammattitaitoa, johon ministeriössä ei ollut totuttu. Tilanne oli sama myös maan muissa ministeriöissä, joissa poliittisesti valittu mutta ministeriön toimialaan perehtynyt johtohahmo oli suunnilleen yhtä harvinainen kuin varjopaikka Atacaman aavikolla.

Konferenssi, johon oli kutsuttu Tanskan 98 kunnan sosiaalitoimen päättäjät, oli ollut ministerin oma ajatus. Osallistujat veisivät viestiä omaan kuntaansa ja sopeuttaisivat toimiaan hallituksen linjauksen mukaisiksi toteuttaen siten kattavaa sosiaalialan uudistusta.

Sosiaaliministeri katsoi ihmisjoukkoa silmälasiansa yli. Hänellä oli tarpeeksi itseluottamusta venyttää taidepaussia täydessä hiljaisuudessa. Sitten hän käänsi käsikirjoituksen viimeisen sivun esiin:

– Pitkä ja innostava päivä on tulossa päätökseensä. Ottakaa ja viekää inspiraatiota kotiinne, jakakaa sitä eteenpäin ja antakaa sen itää. Ihmiset luottavat meihin. Kiitos...

Aplodit olivat kuin pitkä aalto, joka vasta pitkän odottelun jälkeen saavutti rannan ja laantui.

Sosiaaliministeriön palkkaama juontaja, joka tiivistä päivän annin ja puhujien alustukset, oli tunnettu TV2:n naisjuontaja, ja hänet oli palkattu tilaisuuteen varta vasten. Lis Laugesen oli lyönyt raivoissaan

nyrkin pöytään, kun juontajan hinta oli selvinyt hänelle, mutta silloin oli ollut jo liian myöhäistä.

– Ja nyt... tv-juontaja aloitti ja viuhtoi suurella valkoisella kirjekuorella kohti koroketta, jolle oli spottivalon kirkkaaseen loisteseen sijoitettu pronssiveistos. – Nyt iltapäivän viimeinen ohjelmanumero: Sosiaaliministeriön juuri lanseeratun *Danish Social Work of the Year Award* -palkinnon jakaminen.

Paljon mediahuomiota herättäneellä palkinnolla oli luonnollisesti hieno englanninkielinen nimi, kuten kaikella muullakin nykyään.

– Ehdokkaat ovat... Tv-juontaja keskeytti lauseen aivan kuin kyseessä olisi ollut leivontaohjelman marenkipohjan tuomarointi. Sitten hän jatkoi:

– Katutason hanke Kodittomat sydämet, Kööpenhaminan kunta. Uusi keskus väkivallan uhriksi joutuneille naisille, Århusin kunta. Ja... omarahoitteinen sosiaalijärjestö Shelter Fonden.

Palkintoja jakamalla jopa valtionhallinto oli astunut siihen verrattomaan palkintomaailmaan, jossa kaikki ylistivät toinen toistaan – tai kaikkein mieluiten itseään. Seuraava keksintö olisi varmaan *The Award for the Best Award of the Year* ja kohta leipomossakin olisi neljän sämpylän ja korvapuustin shortlist, tai sunnuntiaamuna joutuisi palaamaan tyhjin käsin kotiin.

– Ja... voittaja on...

Tv-juontaja nosti kirjekuoren ylös, rikkoi sinetin ja nosti kuoresta kullankärsästä kortin.

– Voittaja on... Shelter Fonden! Saataisiinko Martin Smed lavalle?

Juontaja kiljui aplodien infernoon. Vaikka seisomaan noussut mies ei ollut Al Pacino, hän oli vähintäänkin yhtä hyvin pukeutunut. Miehellä oli tummansininen puku ja taivaansininen kravatti. Martin Smed tyytyi hymyilemään ja nyökkäämään muutaman kerran.

Paikalle varta vasten kutsutut toimittajat levittivät silmänsä takarivissä. Voittaja, joka ei edustanut ministeriön omia julkisen sektorin toimijoita, oli tosi hyvä jutun aihe. Voittaja, jolla oli nimenomaan tällainen tausta kuin tällä voittajalla oli, oli entistakin parempi jutun aihe.

56-vuotias Martin Smed, Shelter Fondenin johtaja ja perustaja, säteili ystävällisyyttä ja arvokkuutta, kun hän asteli lattian poikki ja nousi rauhallisesti näyttämölle aplodien raikuessa ja salamavalojen

räiskyessä. Hän vastasi täysin salin odotuksia ja kuvitelmia miehestä, jolla oli sosiaalialalle epätavanomaiset ansiot.

Martin Smed oli koulutukseltaan psykoterapeutti ja hänellä oli pitkä rivi coach-tittleitä. Mutta mikä kiinnostavinta, hän oli entinen eliittisotilas, jäsen Tanskan armeijan myyttisissä erikoisjoukoissa, jotka tunnettiin nimellä Jægerkorpset.

Joukkojen perustamisen jälkeen vuonna 1961 vain noin 400 miestä oli saanut jääkärikoulutuksen ja todistanut siten olevansa ehdotonta eliittiä. Niin fyysisesti kuin psyykkisestikin. Kaikki tarkoin valittuja, hienoimmalla vaa'alla punnittuja ja todistetusti soveltuvia toimimaan korkeimman mahdollisen paineen alla, jota ihmiseen voi kohdistua.

Moni unelmoi, että saisi jonakin päivänä painaa päähänsä jääkäreiden kuuluisan viininpunaisen baretin. Suurin osa unelmista romahti ennen täyttymistään.

Sosiaaliministeri ilmestyi punaisen esiripun eteen kädessään jätti-läismäinen kukkakimppu ja valtava 100 000 kruunun sekki.

Ministeri halasi voittajaa täysine käsineen. Salammat välkkyivät uudelleen, kun kukat, sekki ja lopuksi palkintopatsas vaihtoivat omistajaa.

Suosionosoitukset hiljenivät, kun ministeri siirtyi mikrofonin eteen:

– Minulla on suuri kunnia onnitella Shelter Fondenia ja Martin Smedia palkinnon johdosta. Ja minulla on ilo lukea palkintolautakunnan perustelu. Se kuuluu näin:

»Lautakunta on yksimielisellä päätöksellä valinnut voittajaksi Shelter Fondenin. Palkinto myönnetään sosiaalityöstä, jota tehdään ammatillisesti ja kunnianhimoisesti yhteiskunnan heikoimpien hyväksi – ja eritoten sellaisen kansalaisryhmän hyväksi, jota Tanskan on ollut vaikea käsitellä menneinä vuosina, sillä meillä ei Yhdysvaltojen tapaan ole erityisen pitkiä perinteitä tältä alalta – nimittäin sotaveteraanien. Ihmisten, jotka ruumiissaan ja sielussaan kantavat arpia Tanskan kansainvälisten operaatioiden seurauksena aina Jugoslavian hajoamissodista 1990-luvun alkupuolelta lähtien. Shelter Fonden on saanut aikaan parempia tuloksia kuin mikään muu taho, joka tekee työtä traumaperäisestä stressihäiriöstä tai muista sotilaiden ammattitaudeista kärsivien sotaveteraanien hyväksi. Lautakunta toivoo täten,

että sosiaaliministeriön uusi palkinto, *Danish Social Work of the Year Award*, toimii kannustimena ja inspiraation lähteenä Shelter Fondenille tulevaisuudessa.»

Ministeri piti taas pienen taidepaussin. Sitten hän jatkoi suu korvissa:

– Ja sallittakoon minun sanoa omasta puolestani... Niin minäkin totisesti toivon! Palkinto on todella ansaittu. Eiköhän anneta Shelter Fondenille ja Martin Smedille kunnon aplodit!

Kun suosionosoitukset olivat laantuneet ja Shelter Fondenin hallituksen puheenjohtaja ja perustaja oli saanut kukat ja sekin laskettua käsistään, hän astui mikrofonin ääreen ja nosti patsasta salin nähtäväksi:

– Kylläpä tämä on kaunis... Sydän kahden käden välissä... Tuhannet kiitokset. Haluan välittömästi omistaa tämän palkinnon kaikille meidän työntekijöillemme, joiden työpanos on ratkaiseva joka ikinen päivä ja ympäri vuoden. Kiitos.

Entinen jääkärisotilas painoi pystiä sydäntään vasten ja nyökkäsi kohti yleisöä. Näytti siltä, että hän joutui hakemaan sanoja:

– Haluaisin tehdä yhden pienen lupauksen täällä kaikkien edessä tänään: Työmme yhteiskunnan heikko-osaisten hyväksi jatkuu. Teemme työmme niin hyvin kuin mahdollista. Jokainen päivä, jokainen tunti, jokainen minuutti. On valitettavasti monia, joiden voimat ovat vähissä. Monia, jotka eivät selviä arjesta. Monia, jotka eivät jaksakaan nousta sängystä uuteen päivään. Siinä joukossa sotaveteraanit ovat vain pieni ryhmä. He ovat antaneet niin paljon – ja saaneet niin vähän.

Martin Smed rypisti otsaansa, aivan kuin hänen olisi pitänyt pohtia jotakin. Sitten hän jatkoi:

– Sanon lopuksi vielä tämän: Shelter Fonden on, kuten moni ehkä jo tietää, mukana monessa ulkomaisessa hankkeessa. Minulla on ilo ilmoittaa, että seuraavassa hallituksen kokouksessa tehdään päätös nimen muuttamisesta *The Shelter Foundationiksi*, sillä englanninkielinen nimi sopii arjessa hieman paremmin valtioiden rajat ylittävälle työllemme. Kuten tiedätte, kyseessä on voittoa tavoittelematon järjestö, joten meillä ei ole omistajia tai osakkaita, jotka vaativat taloudellista tulosta. Luojan kiitos... vaalia näitä ihmisiä, joiden

elämäntarina on aika lailla erilainen kuin minun tai teidän – ja silti heidän tarinansa ovat täynnä mahdollisuuksia. Tuhannet kiitokset.

Shelter Fondenin johtaja kumarsi syvään ja raikuvien aplodien saattamana hän astui alas näyttämöltä, kohotti patsaan korkealle pään yläpuolelle ja istui sitten paikalleen eturiviin sihteerinsä viereen ja luovutti taideteoksen tämän ihailtavaksi.

4. LUKU

KIIKARITÄHTÄIMEN RISTIKKO PYSYI kuin liimautuneena miesten selkään koko sen matkan, jonka ryhmä kulki pellon yli aina metsikön laitaan asti.

Pitkä, urheilullinen mies, joka oli kulkenut kärjessä koko ajan, pysähtyi ja näytti selittävän kädenelein, mihin suuntaan he olivat menossa.

Mies jäi odottamaan kuin varmistaakseen, että muut selviytyivät yksi kerrallaan karhunvatukkapensaikon läpi ehjin nahoin, ja sitten miehet hävisivät kuusimetsän uumeniin.

Ennen kuin mies itse lähti muiden perään, hän kääntyi ympäri ja seiso hetken paikoillaan tähyillen taaksepäin pellolle ja puustokaistaleelle ikään kuin varmistuakseen siitä, ettei heitä seurattu. Sitten myös ryhmänjohtaja hävisi pimeyteen.

Tarkkailtuaan perusteellisesti metsänreunaa koko sen pituudelta ja edestakaisin hän nousi polvilleen ja alkoi nopeasti pakata. Hän rullasi eristävän vaahtomuovialustan tiukasti kokoon ja kiinnitti sen reppuunsa kuten myös pienen kolmijalkaisen ampumatuen, *tripodin*, sekä naamioverkon.

Vaikka siitä oli jo vuosia, kun hän oli ollut armeijan palkkalistoilla tarkka-ampujana, hän kaipasi vaistomaisesti toista puoliskoaan, tähyistäjäänsä – tai kuten puhekielessä kaikkialla sanottiin: *spotteria*. Sitä, että vierellä olisi ollut toinen osaava ihminen, jonka kanssa pohtia riskejä ja mahdollisuuksia. Totuus oli itse asiassa aivan toinen kuin mitä ihmiset yleensä kuvittelivat. Taisteluparin kokeneempi tarkka-ampuja oli yleensä tähyistäjä. Tähyistäjä oli mestari. Ampuja oli vain oppipoika. Myös hän itse oli toiminut tähyistäjänä lukemattomia kertoja.

Tämä tehtävä oli kuitenkin muiden sanelema, ja sen vuoksi modus

Tarkka-ampuja asettuu maastoon ja kohdistaa kiikaritähtäimen laavulle, missä neljä sotaveteraania on rakentamassa leiriä. Ennen kuin päivä on päättynyt, koko ryhmä on teloitettu.

Niels Oxen on viimein hakenut apua traumaperäiseen stressihäiriöönsä. Toipumista tukee myös muiden PTSD:stä kärsivien mentorointi: Oxen on vienyt sotaveteraanien ryhmiä selviytymisleireille maastoon. Oxenin taitoja kokeneena ja kovapintaisena sotilaana tarvitaan nyt myös mystisten rikosten selvittämiseen. Eri puolilla Tanskaa on teloitettu veteraaneja. Yhdessä ystävänsä, Margrethe Franckin PET:stä, ja tylsiä eläkepäiviä pakenevan Axel Mossmanin kanssa Oxen ratkoo raakoja surmia.

Kesken tutkinnan Oxen katoaa kuin maan nielemänä. Franck ja Mossman aloittavat epätoivoisen etsinnän, sillä aikaa on niukalti. Oxen taistelee hengestään tuntemattomien vihollisten joukossa, joille ihmiset ovat vain mitättömiä nappuloita julmassa pelissä.

»Oxen on palannut hurjempana kuin koskaan...»

– fruthulstrup.dk.

